

Turinys

Kryptingai žaliosios pertvarkos link: nuo įžvalgų iki konkrečių sprendimų	3
Ką veikėme praėjusį ketvirtį?	5
Kelyje link dekarbonizacijos: tarp iššūkių, sėkmės pavyzdžių ir finansavimo galimybių	7
Žalioji apgaulė ar nežalumo nutylėjimas? Tvarumo specialistų vaidmuo įmonių tvarumo strategijoje	9
Naujienos	12
Europos Sąjungoje	12
Lietuvoje	17
Artėjantys renginiai	19

Kryptingai žaliosios pertvarkos link: nuo įžvalgų iki konkrečių sprendimų

Nuo tada, kai 2021 m. pabaigoje Finansų ministerijos užsakymu buvo parengta **Lietuvos tvaraus finansavimo strategija**, tvariųjų finansų plėtra ir su ja susiję klausimai Lietuvoje įgavo aiškia viziją. Ją nuosekliai įgyvendinti padeda **2023–2026 metų Lietuvos žaliųjų finansų veiksmų planas**, kuriuo vadovaudamasis Žaliųjų finansų institutas atliko **Lietuvos jurisdikcijos patrauklumo vystyti tvarų verslą didinimo analizę**. Remdamiesi Tvariųjų finansų forumo bendruomenės įžvalgomis ir kitais šaltiniais, nagrinėjančiais tvariųjų finansų, žaliųjų technologijų ir tvaraus verslo situaciją bei perspektyvas Baltijos šalyse ir Vidurio Rytų Europos regione, dokumente išskyrėme penkias rekomenduojamas kryptis spartesniam žaliosios pertvarkos įgyvendinimui Lietuvoje:

1. **Didinti tarpinstitucinį bendravimą**, aiškiai įvardinant tvarumo, įskaitant dekarbonizaciją, temos savininką Lietuvoje, taip sutelkiant atsakomybę į vienas rankas.
2. **Mažinti administracinę naštą**, kuriant IT įrankius ir kitas viešąsias paslaugas, taip gerinant su tvarumu susijusių duomenų prieinamumą ir kokybę.
3. **Didinti finansines bei mokesťines paskatas žalumui ir pertvarkai**, skatinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę pertvarkos ir žaliesiems projektams, kelti ambicingesnius žaliųjų viešųjų pirkimų reikalavimus.
4. **Didinti žaliajį finansinį raštingumą ir stiprinti žaliuosius įgūdžius**, didinant žaliųjų profesijų specialistų skaičių.
5. **Atliepti išskirtinius savivaldos ir smulkaus bei vidutinio verslo poreikius**, kuriant jiems dedikuotus įrankius ir schemas.

Pasiūlymus pagal šias rekomenduojamas kryptis pateikėme Finansų ministerijai, tačiau neapsiribojame vien formaliu konsultavimu. Priešingai – ŽFI yra pasiruošęs imtis lyderystės sprendžiant verslo per-tvarkai aktualius klausimus. Šiandien esame išanalizavę ir parengę konkretų sprendimą, skirtą mažinti įmonėms tenkančią administracinę naštą, susijusią su tvarumo informacijos rinkimu ir teikimu.

Mūsų siūlomas sprendimas – Tvarumo duomenų bazė – veiktų kaip vedlys, leidžiantis įmonėms vie-noje vietoje matyti apie save skirtinguose atviruose registruose kaupiamus duomenis. Pasitelkiant esamą Valstybės duomenų agentūros duomenų ežero infrastruktūrą, Tvarumo duomenų bazė ne tik reikšmingai sumažintų verslo sąnaudas ir taupytų laiką, bet ir prisidėtų prie geresnės duomenų kokybės bei jų palyginamumo.

Sprendimas nėra paprastas ir juo labiau greitai įgyvendinamas, tačiau iššūkių mes nebijome ir ti-kimės jau artimiausiu metu pradėti darbus. Tvaryjų finansu forumo nariai apie tai sužinos pirmieji, todėl pasinaudodamas proga kviečiu visus to dar nepadariusius prisijungti prie Forumo veiklos!

Audrius Šilgalis

ŽFI vadovas

Ką veikėme praėjusį ketvirtį?

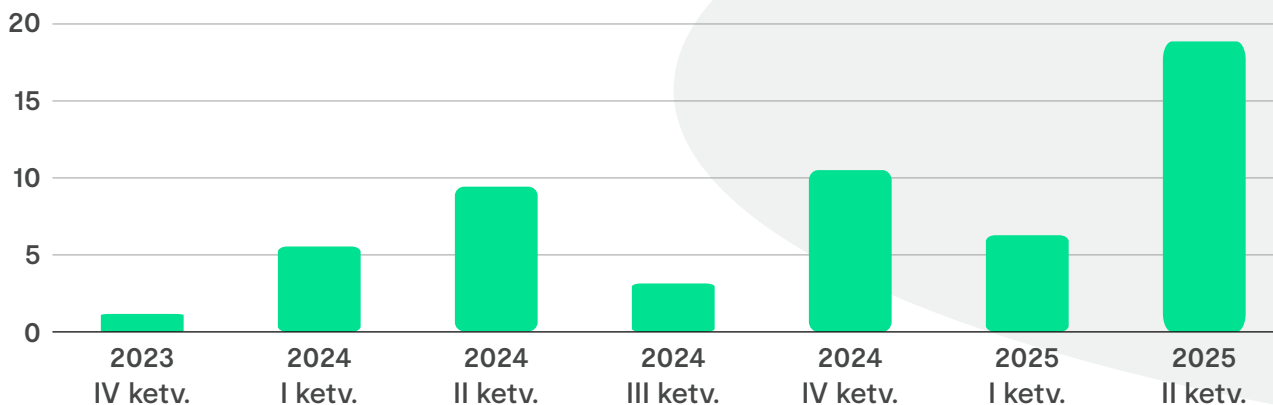
Renginiai, diskusijos, mokymai, konsultacijos

- Organizavome Trijų jūrų iniciatyvos viršūnių susitikimo Varšuvoje paraštinį renginį – diskusiją, skirtą suburti **daugiašalį žaliojo finansavimo tinklą** ir sutelkti regiono šalis bendram atsakui į žaliosios pertvarkos finansavimo iššūkius.
- Kartu su konsultacijų įmone *Sustinere* organizavome verslo pusryčius, kuriuose su tvarumo bendruomene **diskutavome** apie Omnibus įtaką įmonių pasirinkimams, kintantį požiūrį į tvarumą bei strateginių tikslų formavimą.

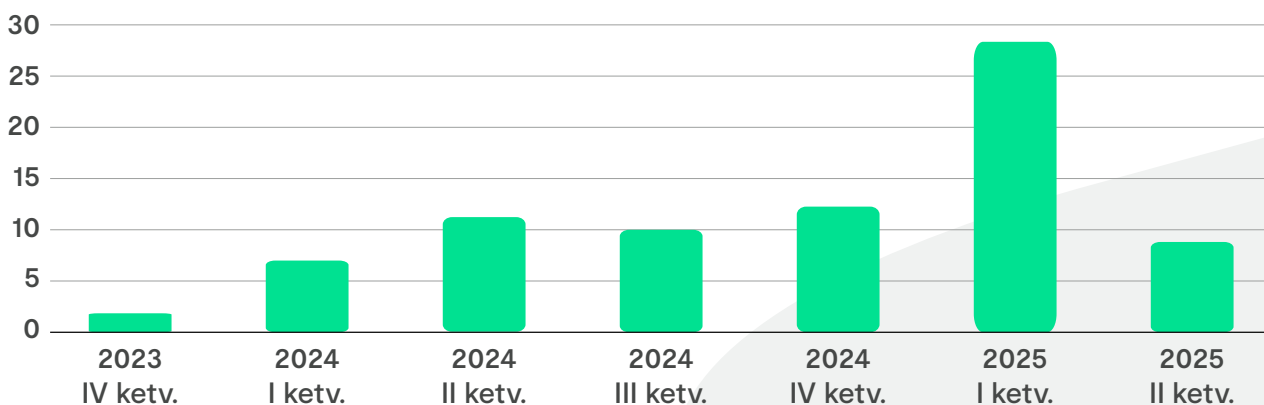

- ŽFI vadovas Audrius Šilgalis dalyvavo *Planet Positive* tinklalaidėje „Tvarumas atsiperka: kaip pasirošti pokyčiams ir auginti konkurencingumą“. Klausykite epizodo **čia**.
- Kartu su LR aplinkos ministerija organizavome tris reikšmingos žalos nedarymo principo (RŽNP) **mokymų sesijas** ministerijų ir agentūrų atstovams, planuojantiems ir administruojantiems ES investicijas. Mokymų metu buvo aptarti RŽNP taikymo teisiniai pagrindai, vertinimo etapai, pristatyti praktiniai projektų vertinimo pavyzdžiai.

Pranešimai ir diskusijos

Gauti ir atsakyti paklausimai

Tvariųjų finansų forumo darbo grupių susitikimai

- **Tvariųjų finansų forumo nariams** surengėme vebinara apie Pasienio anglies dioksido korekcinę mechanizmą (CBAM) ir Įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo direktyvą (CSDDD). Vebinaro metu Aplinkos bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijų atstovai išsamiai pristatė abu teisės aktus bei su jais susijusius Omnibus pokyčius.
- **CSRD įgyvendinimo, pritaikymo praktikos darbo grupė** surengė susitikimą, kurio metu įmonės ir konsultantai pasidalino pirmosiomis tvarumo ataskaitų audito patirtimis. Po susitikimo darbo grupės nariai parengė siūlymus dėl tvarumo atskaitomybės užtikrinimo proceso tobulinimo – jie perduoti Lietuvos auditorių rūmams.
- **ES Taksonomijos įgyvendinimo, pritaikymo praktikos darbo grupė** susirinko aptarti suplanuotus pokyčius Taksonomijos atskleidimų reikalavimuose. Susijusių deleguotojų aktų projektai, paskelbti kartu su Omnibus paketu, bus patvirtinti artimiausiu metu ir įsigalios jau nuo kitų metų.
- **Savanoriškai rengiamų tvarumo ataskaitų ir duomenų surinkimo iš jų darbo grupė** surengė susitikimą, skirtą išsamiai susipažinti su EFRAG pristatytais skaitmeniniais įrankiais tvarumo ataskaitų teikimui pagal savanorišką standartą.

Norėdami prisijungti prie darbo grupių veiklos, dalyvauti susitikimuose ir gauti aktualiausias naujienas, **tapkite Tvary finansų forumo nariu!** Tai galite padaryti užpildę [registracijos formą](#) arba nuskanavę QR kodą.

Kelyje link dekarbonizacijos: tarp iššūkių, sėkmės pavyzdžių ir finansavimo galimybių

Lietuvos pramonė šiandien stovi ties strateginiu slenksčiu. Nuo sprendimų, priimamų dabar, priklausys ne tik sektoriaus konkurencingumas, bet ir jo atsparumas, inovatyvumas bei gebėjimas išlikti reikšmingu Europos žaliųjų pokyčių kontekste. Dekarbonizacija jau nebėra pasirinkimas ar ateities planas – tai procesas, kuris vyksta čia ir dabar. Klausimas – ar būsime besivejantieji, ar tapsime pavyzdžiu?

Europos Sąjunga (ES) nuo 1990 iki 2022 metų sumažino savo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijas daugiau nei 35 proc. Nors pramonės sektorius per šį laikotarpį reikšmingai transformavosi ir sugebėjo beveik perpus sumažinti savo išmetimus, jis vis dar atsakingas už penktadalį viso ES išmetamo ŠESD kiekio.

Tuo tarpu ES toliau laikosi ambicingos klimato politikos krypties. Liepos pradžioje Europos Komisija išklė siekį iki 2040 m. sumažinti ŠESD kiekį net 90 proc., palyginti su 1990 m., o anksčiau šiais metais pristatytas **Švarios pramonės kursas** (angl. Clean Industrial Deal) įtvirtina tikslą iki 2050 m. pasiekti klimatui neutralią ekonomiką. Tai – reikšmingas žingsnis, siekiant užtikrinti, kad žaliasis persitvarkymas pramonei būtų ne tik prieinamas, bet ir pelningas ilguoju laikotarpiu.

Numato 100 mlrd. eurų investicijų

Vienas svarbiausių **Švarios pramonės kurso** finansinių elementų – siūlymas įsteigti Pramonės dekarbonizacijos banką. Jo įsitraukimas į Konkurencingumo fondo valdymą leis užtikrinti ES investicijas į inovacijas ir technologijas, kurios spartintų žaliają ekonomikos pertvarką. Be to, dar šiemet iš Inovacijų fondo ketinama skirti 6 mlrd. eurų švarių technologijų ir akumuliatorių gamybai, pramonės dekarbonizavimo projektams bei Europos vandenilio banko finansiniam instrumentui. „InvestEU“ reglamento pakeitimai leis papildomai mobilizuoti apie 50 mlrd. eurų energetikos infrastruktūros

„Nei vienas verslas neturėtų eiti dekarbonizacijos keliu vienas“

projektų finansavimui, pramonės procesų modernizavimui, švarių technologijų diegimui, žiediško skatinimui. Iš viso švarios pramonės tikslams ketinama sutelkti per 100 mlrd. eurų investicijų.

Pasak Žaliųjų finansų instituto vadovo Audriaus Šilgalio, Lietuvoje pramonės dekarbonizacija palies visus sektorius, tačiau didžiausias pokyčių poreikis bus tose šakose, kurios išmeta daugiausiai ŠESD. Tai chemijos ir rafinuotų naftos produktų gamyba, nemetalo mineralinių produktų gamyba bei maisto ir gėrimų pramonė. Šie sektoriai yra itin imlūs energijai ir naudoja procesus, kurie išskiria didelius ŠESD kiekius.

„Juose slypi ir didžiausi dekarbonizacijos iššūkiai, ir didžiausios galimybės. Pavyzdžiui, trąšų gamybos sektorius Lietuvoje yra vienas iš daugiausiai išskiriančių ŠESD, tad jame pokyčiai bus neišvengiami“, – teigia A. Šilgalis.

Pagrindinės priemonės, kurias Lietuvos pramonė jau dabar naudoja transformacijai, pasak apžvalginės studijos **„Pramonės dekarbonizacija: situacija ir kryptys“** bendraautoriaus Donato Kuro, yra energinio efektyvumo didinimas, iškastinio kuro keitimas biokuru, pramonės procesų elektrifikacija kartu su žaliosios energijos naudojimu. Tačiau, norint pasiekti didesnės dekarbonizacijos tam tikriems sektoriams, reikės ir naujų priemonių – tokių kaip žaliasis vandenilis ar anglies sugaudymo technologijos.

Gerų pavyzdžių yra ir Lietuvoje

Lietuvos įmonių patirtys jau šiandien rodo, kad pokyčiai yra įmanomi ir sėkmingai vyksta. Pavyzdžiui, „Akmenės cementas“, pakeitęs akmenį anglį alternatyviais degalais – atliekomis, dumbliu, plastiku – per ketverius metus sumažino visų emisijų kiekį 15 proc., o santykinės emisijas – net 50 proc.

Energetikos infrastruktūros valdytoja „KN Energies“ kartu su partneriais taip pat įgyvendina „CCS Baltic Consortium“ projektą, kurio tikslas – sukurti pirmąją integruotą anglies dioksido surinkimo, transportavimo ir saugojimo grandinę Baltijos regione. Be to, bendrovė jau yra pradėjusi elektros linijos jungties su Klaipėdos SGD terminalu „Independence“ projektą, kurį įgyvendinus terminalui bus tiekiama elektra iš atsinaujinančių šaltinių, taip sumažinant dyzelino ir gamtinių dujų naudojimo poreikį. Tuo tarpu „ORLEN Lietuva“ įsipareigojo iki 2050 m. pasiekti anglies neutralumą ir numato plėtrą į žaliajo vandenilio gamybą.

Technologijų, padedančių įgyvendinti dekarbonizacijos procesą, pažanga vyksta itin sparčiai – jos tampa ne tik vis efektyvesnės, bet ir vis labiau prieinamos verslui. Todėl, anot A. Šilgalio, tvarūs sprendimai, kurie anksčiau buvo laikomi brangiais ar rizikingais, šiandien jau yra reali ir praktiška alternatyva.

„Dekarbonizacijos prasmę verslas turi matyti pats, įmonės neinvestuos į brangiai kainuojančias švárias technologijas ir nesieks persitvarkymo, jei tame nebus aiškos ekonominės logikos. Valstybė aktyviai skatina žaliąją transformaciją, teikdama paramą inovatyviems sprendimams ir pažangių technologijų diegimui, lanksčios priemonės ypač reikalingos pereinamuoju laikotarpiu. Nei vienas verslas neturėtų eiti šiuo keliu vienas. Žaliųjų finansų institutas yra pasirengęs padėti verslui suprasti, nuo ko pradėti dekarbonizacijos kelionę ir kaip ją įveikti efektyviai ir tvariai“, – pabrėžia A. Šilgalis.

Žalioji apgaulė ar nežalumo nutylėjimas? Tvarumo specialistų vaidmuo įmonių tvarumo strategijoje

Ketvirčio apžvalgose siekiame ne tik aptarti žaliųjų finansų aktualijas, bet ir pristatyti svarbias akademines išvalgas, kurios padeda giliau suprasti tvarumo procesus Lietuvoje. Tvarumui tampant viena iš pagrindinių verslo strategijos dalių, įmonės atsiduria pasirinkimų kryžkelėje: kurti klaidingą žalumo įspūdį, ar rinktis tylos apie aplinkai žalingas veiklas strategiją? **Gabija Burškytė**, LCC tarptautinio universiteto studentė, savo baigiamajame bakalauro darbe analizuoja žaliosios apgaulės (angl. greenwashing) ir nežalumo nutylėjimo (angl. brownwashing) reiškinius Lietuvos gamybos sektoriuje.

Trumpai apie terminus

Žalioji apgaulė – jau daugeliui žinoma vartotojų klaidinimo praktika, kuria siekiama sudaryti įspūdį, kad įmonė ar jos gaminama produkcija yra draugiškesnė aplinkai nei yra iš tikrųjų. Mažiau žinomas reiškinys yra nežalumo nutylėjimas. Tai tylaus neveiklumo forma, kai įmonė sąmoningai neskelbia jokios informacijos apie savo neigiamą poveikį aplinkai ir taip vengia atsakomybės.

G. Burškytė savo tyrime, paremtame interviu su tvarumo specialistais iš Lietuvos gamybos sektoriaus, siekė išsiaiškinti, kaip minėtos praktikos pasireiškia įmonėse ir kokį vaidmenį jas stabdant gali atlikti įmonėse dirbantys tvarumo specialistai.

Išanalizavus interviu duomenis, išryškėjo keturi tvarumo specialistų tipai, paremti jų asmenine motyvacija ir organizacijos palaikymu:

Nusivylę/pasiduodantys

Buvę stipriai motyvuoti, tačiau negaunantys pakankamo organizacijos palaikymo specialistai. Jų pastangos dažnai stringa dėl išteklių trūkumo ar vadovybės pasipriešinimo.

Stiprūs pokyčių iniciatoriai/čempionai

Specialistai, inicijuojantys pokyčius įmonėse, kuriose tvarumas yra prioritetas. Dažnai užima vadovaujančias pareigas ir turi sprendimų priėmimo galią, jų veikla dera su organizacijos strategija.

Tylintys/stručiai

Darbuotojai, vengiantys iniciatyvos ar konfrontacijos, dažniausiai dėl kompetencijos ar galios stokos organizacijose, kuriose tvarumui neskiriama dėmesio.

Švaistytojai

Specialistai, dirbantys palankioje, tvarumą skatinančioje aplinkoje, tačiau patys stokojantys motyvacijos ar strateginio požiūrio, kad pasinaudotų galimybėmis ir sukurtų realų poveikį.

Tyrimo rezultatai rodo, kad įmonių pasirenkamą praktiką lemia tiek išoriniai (teisiniai reikalavimai, vartotojų spaudimas, konkurencija), tiek vidiniai (vadovybės prioritetai, finansiniai suvaržymai, žinių trūkumas) veiksniai. Vis dėlto, bet kokioje aplinkoje lemiamą vaidmenį atlieka tvarumo specialistas. Pavyzdžiui, įmonė, patirianti stiprų išorinį spaudimą, gali pasirinkti žaliosios apgaulės kelią, jei joje dirba „stručio“ tipo specialistas, kuris neinicijuoja pokyčių ir nekvestionuoja paviršutiniškų iniciatyvų. Tuo tarpu „čempionas“ tokioje pačioje situacijoje siektų įgyvendinti realius pokyčius ir užtikrinti, kad komunikacija būtų pagrįsta faktais. Panaši tendencija matoma ir esant silpnam vidiniam spaudimui: be aktyvaus specialisto įmonė dažniau linksta į žaliąjį nutylėjimą, o „čempionas“ net ir tokiomis sąlygomis gali inicijuoti pirmuosius žingsnius link skaidrumo. Taigi, nors organizacinis kontekstas svarbus, būtent specialisto tipas dažnai nulemia, ar įmonė sugeba išvengti neetiškų praktikų, ar priešingai – jos įsitvirtina.

Veiksniai, skatinantys įmones imtis žaliosios apgaulės arba nežalumo nutylėjimo

Žaliajai apgaulėi dažniausiai įtakos turi trumpalaikiai finansiniai motyvai, neaiškūs teisiniai reikalavimai ir noras išlaikyti konkurencinį pranašumą. Įmonės, patiriančios didelį išorinį ar vidinį spaudimą (iš reguliavimo institucijų, vartotojų ar vadovybės), neretai linkusios perdėti savo tvarumo pastangas, siekdamos atitikti lūkesčius.

Tuo tarpu nežalumo nutylėjimą dažniausiai lemia baimė suklysti, sulaukti viešos kritikos ar atskleisti nepakankamą pažangą. Jei nėra aiškaus ar stipraus spaudimo viešinti informaciją, kai kurios įmonės renkasi tylą, kaip būdą išvengti rizikos ir atsakomybės.

Iššūkius keliantis reguliavimas

Lietuvos reguliacinė aplinka vaidina svarbų vaidmenį. Europos Sąjungos tvarumo tikslai ambicingi ir daugeliui Lietuvos įmonių vis dar sunku su jais suspėti. Neaiškios gairės, nenuoseklus reikalavimų taikymas ir kvalifikuotų tvarumo specialistų trūkumas kelia painiavą ir neretai lemia sąmoningą neveiklumą. Kaip pastebėjo vienas specialistas: „Įmonėms sudėtinga susigaudyti tarp neaiškių tvarumo standartų, todėl jos dažnai apskritai vengia apie tai kalbėti, bijodamos padaryti klaidų.“

G. Burškytės tyrimo žinutė – vien tik reguliacinis spaudimas neužtikrina tvarių pokyčių. Organizacijos turi investuoti į vidines kompetencijas ir ugdyti kultūrą, kurioje tvarumas būtų daugiau nei formalus reikalavimas. Be to, svarbu ne tik pasamdyti tvarumo specialistus, bet ir suteikti jiems pakankamai galios bei išteklių vadovauti pokyčiams.

Skaidrios ir patikimos tvarumo praktikos Lietuvoje vis dar kuriamos. Įgalinus kompetentingas žmones ir sukūrus palaikančią aplinką, galima veiksmingai atsispirti tiek žaliajai apgalei, tiek tylai apie nedraugiškas aplinkai veiklas.

Naujienos

Europos Sąjungoje

Tvariųjų finansų platformos ataskaita

Tvariųjų finansų platforma balandžio 1 d. paskelbė **ataskaitą**, skirtą tolesnei ES Taksonomijos plėtrai. Ataskaita apima 2021 m. Klimato deleguotajame akte nustatytų techninės analizės kriterijų peržiūrą, pasiūlymus dėl naujų ekonominių veiklų įtraukimo (kasyba, rinkos tyrimai, skaitmeniniai sprendimai ir paslaugos ir kt.) bei reikšmingos žalos nedarymo principo (DNSH) kriterijų tobulinimo.

Ataskaita ir joje pateiktos rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į Europos Komisijos (EK) užduotį Tvariųjų finansų platformai – kas trejus metus peržiūrėti techninės analizės kriterijus bei įtraukti naujas ekonomines veiklas, kad įmonės galėtų įvertinti savo vykdomų veiklų tvarumą ir gauti lengvesnę prieigą prie finansavimo. Dokumentas parengtas įvertinus suinteresuotųjų šalių pastabas, naujausius mokslinius tyrimus ir technologinę pažangą.

Europos Komisija siekia supaprastinti SFDR

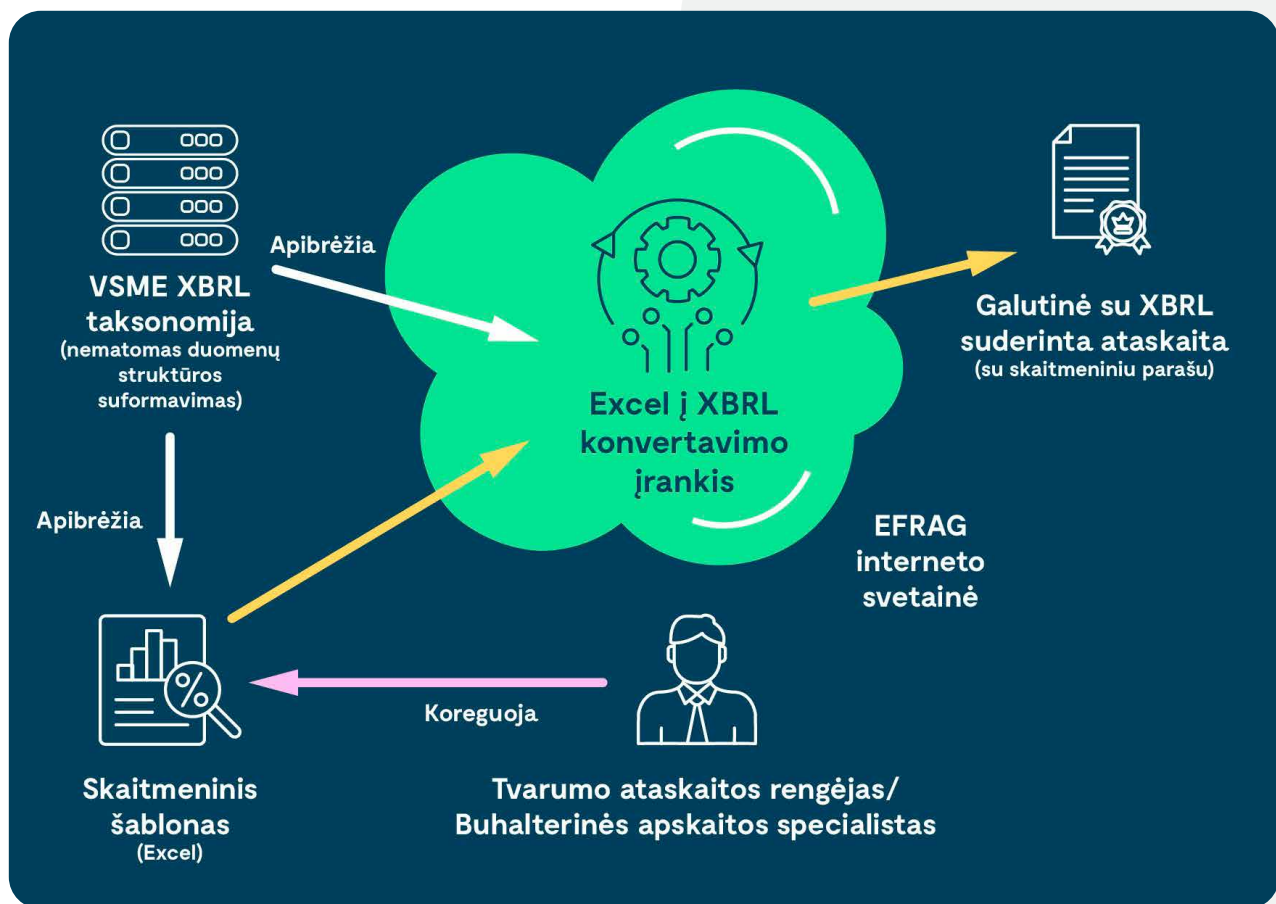
Gegužės 2–30 d. EK vykdė paskutinę **viešąją konsultaciją** dėl Su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamento (SFDR) peržiūros. Peržiūros tikslas – padidinti teisinį aiškumą ir sumažinti administracinę naštą rinkos dalyviams. Didelis dėmesys skiriamas klausimams dėl 8 ir 9 straipsnių fondų klasifikacijos ir su ja susijusios žaliojo smegenų plovimo rizikos.

Pagrindiniai SFDR taikymo iššūkiai:

- neaiškios sąvokos ir pertekliniai reikalavimai;
- ribotas kai kurių atskleidimų aktualumas;
- nesuderinamumas su kitais ES teisės aktais.

Konsultacija vyko iki gegužės 30 d. ir sulaukė beveik 200 komentarų. Peržiūrėtą reglamentą EK planuoja priimti iki šių metų pabaigos.

EFRAG pristatė skaitmeninius įrankius, padėsiančius pasirengti savanorišką tvarumo ataskaitą

Nors mažos ir vidutinės įmonės (MVĮ) nepatenka į Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos (CSRD) taikymo apimtį, tačiau vis dažniau susiduria su rinkos spaudimu teikti tvarumo informaciją. Atsižvelgiant į kreditorių, investuotojų ir verslo partnerių keliamus lūkesčius, gegužės pabaigoje Europos finansinės atskaitomybės patariamoji grupė (EFRAG) parengė **skaitmeninius įrankius**, kurie padės MVĮ standartizuotai ir paprastai dalintis tvarumo duomenimis.

Paskelbti 3 įrankiai, kurie papildoma anksčiau paskelbtą VSME - savanoriškų tvarumo ataskaitų mažoms ir vidutinėms įmonėms teikimo standartą:

- Excel šablonas (VSME Digital Template)
- XBRL taksonomija (VSME XBRL taxonomy)
- XBRL konvertavimo įrankis (Digital Report-to-XBRL Converter)

Šie įrankiai ne tik leis įmonėms efektyviai paruošti tvarumo ataskaitą, bet ir ją automatiškai konvertuoti į žmogui ir mašinai skaitomą XBRL formatą.

EFRAG taip pat **paskelbė informacinį filmuką**, kaip pildyti Excel šabloną.

EFRAG planai sumažinti našą įmonėms

Birželio 19 d. EFRAG pranešė planuojantis **daugiau nei 50 % sumažinti duomenų taškų, reikalaujamų pagal ESRS, skaičių**. Šis žingsnis yra dalis platesnės ES iniciatyvos mažinti tvarumo atskaitomybės našą įmonėms.

EFRAG pabrėžia, kad siūlomi pokyčiai nepažeis pagrindinių CSRD tikslų. Pakeitimai remiasi praktine įmonių ir investuotojų patirtimi – daugelis atkreipė dėmesį, kad kai kurie kokybiniai reikalavimai yra pernelyg išsamūs arba pertekliniai. Dalis šių reikalavimų gali būti panaikinta arba perkelta į neprivalomas gaires.

Tarp svarbiausių siūlomų pakeitimų – mažesnis detalumo lygis kokybinei informacijai apie politikas, veiksmus ir tikslus, taip pat dvejojo reikšmingumo vertinimo proceso supaprastinimas. Be to, siekiama didesnio suderinamumo su Tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų (IFRS) su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo standartais.

Patvirtinta Tarybos pozicija dėl CSRD ir CSDDD supaprastinimų

Europos Taryba birželio 23 d. priėmė **oficialią poziciją**, kuria siūlo ma tvarumo atskaitomybės direktyvą (CSRD) taikyti tik įmonėms, turinčioms ne mažiau kaip **1000 darbuotojų ir 450 mln. eurų** metinę apyvartą, o deramo patikrinimo direktyvą (CSDDD) – tik įmonėms, kurios viršija **5000 darbuotojų ir 1,5 mlrd. eurų** apyvartos ribas. Tokie pokyčiai reikštų radikalų šių direktyvų taikymo srities susiaurinimą. Kai kurie skaičiavimai rodo, kad CSDDD taikymas galiausiai apsiribotų mažiau nei tūkstančiu ES įmonių.

Taryba taip pat keičia požiūrį į deramo patikrinimo procesą – nuo subjekto grįsto (angl. entity-based) būtų pereinama prie rizika grįsto (angl. risk-based) modelio, kuris reiškia, kad būtų vertinamos tik tos veiklos sritys, kuriuose yra aiški tikėtino neigiamo poveikio rizika. Vertinimai turėtų būti atliekami remiantis objektyvia, patikrinama informacija, o tai iš esmės leidžia įmonėms apsiriboti minimaliu tikrinimu, nebent jos turėtų daugiau informacijos apie rizikas vertės grandinėje. Tai labai apriboja galimybes užkirsti kelią sisteminiams žmogaus teisių ar aplinkosaugos problemoms, kurios dažnai nėra matomos iš pirmo žvilgsnio.

Tarybos pozicija jau aiški, o kokią derybinę nuostatą suformuos Europos Parlamentas (EP) paaiškės vėliau. Tiek Taryba, tiek dalis EP narių siekia žengti kur kas toliau nei numatyta pirminiame EK pasiūlyme. Gegužės mėnesį **Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitetas (ECON)** pateikė siūlymus pakelti CSRD ir CSDDD ribas iki 3 000 darbuotojų ir 450 mln. eurų apyvartos bei riboti ataskaitų detalumą, nustatant maksimalų duomenų taškų skaičių. Taip pat siūloma visiškai atsisakyti CSDDD numatyto pertvarkos plano reikalavimo.

Pasienio anglies dioksido korekcinio mechanizmo palengvinimai

Pasiektas preliminarus susitarimas tarp Europos Tarybai pirmąjį 2025 m. pusmetį pirmininkavusios Lenkijos ir EP derybininkų dėl Pasienio anglies dioksido korekcinio mechanizmo (CBAM) reglamento pakeitimų. Pakeitimais siūloma nuo administracinės naštos ir impor-

tuojamų prekių apmokestinimo atleisti net 90 % importuotojų (daugiausia MVĮ). Svarbu tai, kad nepasaint radikalai siauriamos taikymo srities, CBAM vis tiek apims daugiau nei 99 % su importu susijusių emisijų pagrindiniuose sektoriuose (plienas, aliuminis, cementas ir kt.).

Pagrindinis pokytis – įvedama mase grindžiama *de minimis* riba, nuo kurios importuotojams taikomas CBAM: 50 tonų importuojamų prekių per metus. Taip pat įvedamos dėl CBAM atsirandančių procesų supaprastinimo priemonės, susijusios su leidimų suteikimu, duomenų rinkimu, ŠESD kiekio apskaičiavimu, patikrinimu ir t. t.

EK atsitraukia nuo ekologiškumo teiginių direktyvos

EK birželio 20 d. **paskelbė** ketinanti nutraukti tolesnes derybas dėl Ekologiškumo teiginių direktyvos (angl. *Green Claims Directive, GCD*). Ši direktyva, pasiūlyta dar 2023 m. kovą ir skirta apsaugoti vartotojus nuo žaliojo smegenų plovimo, siekia nustatyti aiškias taisykles aplinkosaiginių teiginių naudojimui įmonėms reklamuojant savo produktus ar paslaugas. Vis dėlto, siūlomas reguliavimas sukurtų ženklia administracinę naštą, ypač mažiausioms įmonėms, o tai prieštarauja pagrindiniams šios EK kadencijos prioritetams – debiurokratizacijai ir konkurencingumui.

Galutinis ir oficialus EK sprendimas dėl GCD likimo kol kas neaiškus, bet nepaisant prieštarų signalų, reguliacinio aiškumo suteikia 2024 m.

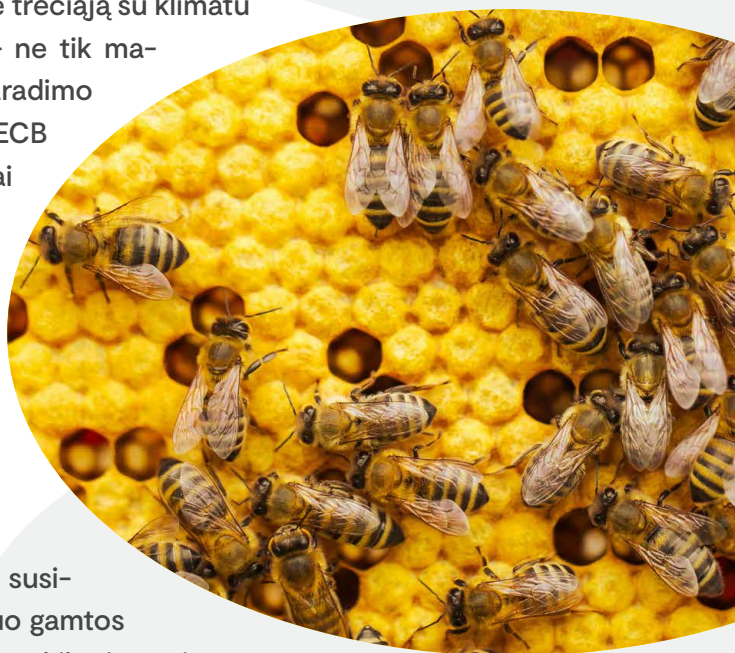
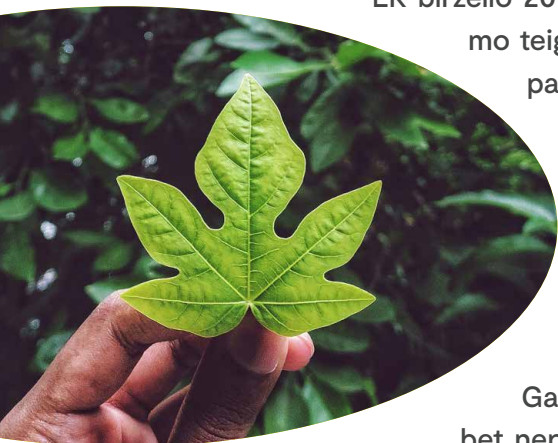
kovą įsigaliojusi **Vartotojų įgalinimo žaliajoje pertvarkoje direktyva** (angl. *Empowering Consumers Directive, ECD*). Ji numato bendrus principus dėl vartotojų apsaugos nuo klaidinančių tvarumo teiginių ir turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2026 m. kovo, o pradėta taikyti nuo 2026 m. rugsėjo. Lietuvoje ECD nuostatos bus perkeltos į LR Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymą (su atitinkamu pakeitimo projektu galite susipažinti [čia](#)).

ECB klimato ataskaita: mažėjančios emisijos ir didesnis dėmesys gamtai

Birželio 12 d. Europos Centrinis Bankas (ECB) paskelbė trečiąją su klimatu susijusių finansinių atskleidimų **ataskaitą**, kurioje – ne tik mažėjančios portfelių emisijos, bet ir naujas gamtos praradimo rodiklis. Nors kol kas šis rodiklis atspindi tik apytikslį ECB portfelių priklausomybės nuo gamtos ir poveikio jai vertinimą, jo įtraukimas žymi svarbų žingsnį siekiant geriau suprasti su gamta bei ekosisteminėmis paslaugomis susijusias rizikas ir jų galimas finansines pasekmes.

Ką verta žinoti?

- CO₂ emisijos mažėja – tiek absoliučios, tiek palyginti su portfelių dydžiu.
- Maždaug 30 % ECB portfelyje esančių obligacijų susijusios su sektoriais, kurie yra ypač priklausomi nuo gamtos arba daro jai neigiamą poveikį (pvz., energetika, nekilnojamasis turtas).

- Ketvirtadalis emisijų sumažėjimo nuo 2021 m. susijęs su ECB politika teikti pirmenybę tvariesiems emitentams.
- ECB nustatė tikslą – kasmet 7 % mažinti emisijų intensyvumą savo korporatyvinių obligacijų portfeliuose, siekiant suderinti juos su Paryžiaus susitarimo tikslas.
- Žaliųjų obligacijų dalis nuosavų lėšų portfelyje praėjusiais metais padidėjo iki 28 %, o 2025 m. planuojama pasiekti 32 %.
- ECB pensijų fondo investicijų emisijos sumažėjo 20 %.

ESMA tęsia konsultacijas dėl Europos žaliųjų obligacijų išorinių vertintojų taisyklių

Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA) paskelbė [konsultacinį dokumentą](#) dėl likusių techninių reguliavimo standartų (RTS), taikomų išoriniams vertintojams pagal Europos žaliųjų obligacijų reglamentą. Šie standartai prisidės prie peržiūrų skaidrumo ir patikimumo užtikrinimo, taip stiprinant investuotojų pasitikėjimą žaliųjų investicijų pagrįstumu. Konsultacija vyko iki gegužės 30 d.

Atsižvelgus į viešosios konsultacijos metu gautas pastabas, galutinę ataskaitą ir RTS projektą planuojama pateikti EK iki gruodžio 21 d.

EBA siūlo pokyčius ESG atskleidimams

Europos bankininkystės institucija (EBA) paskelbė [konsultaciją](#) dėl Kapitalo reikalavimų reglamento (CRR3 Pillar 3) atskleidimo reikalavimų peržiūros. Peržiūra pradėta siekiant derinti bankų sektoriaus atskleidimų reikalavimus su EK iniciatyva supaprastinti tvarumo atskaitomybę įmonėms. Pakeitimai apima ESG rizikų atskleidimo reikalavimus, nuosavybės priemonių pozicijų pateikimą bei ekspozicijos šešėlinės bankininkystės subjektams atskleidimą.

Pagrindiniai siūlymai:

- proporcingi ESG atskleidimai pagal institucijos tipą, dydį ir veiklos sudėtingumą, siekiant supaprastinti reikalavimus mažiems ar nelistinguojamiems bankams;
- pereinamojo laikotarpio priemonės ir priežiūros lankstumas (svarstomas galimybė pateikti „no action letter“ rekomendaciją priežiūros institucijoms, kol vyksta peržiūra);
- aiškesni GAR rodiklių, šablonų ir sąvokų paaiškinimai, suderinti su ES Taksonomija.

Konsultacija vyksta iki rugpjūčio 22 d.

EBA taip pat pristatė informacinę [ESG švieslentę](#) (angl. *ESG dashboard*), kuria sukuriamas platesnis ESG rizikų stebėsenos pagrindas ir sudaroma galimybė centralizuotai pasiekti palyginamus klimato rizikos rodiklius.

Europos priežiūros institucijų konsultacija dėl finansų įstaigų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis

Trys Europos priežiūros institucijos (Europos bankininkystės institucija – EBA, Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija – EIOPA ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija – ESMA) paskelbė **viešą konsultaciją** dėl ESG rizikų integravimo, atliekant bankų ir draudikų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, gairių.

Gairių projekte numatyta, kaip bankų ir draudimo sektorių priežiūros institucijos turėtų integruoti aplinkosaugos, socialinius ir valdymo (ESG) rizikos veiksnius atlikdamos priežiūrinius testus nepalankiausiomis sąlygomis. Tikslas – suderinti metodikas ir vienodinti priežiūros praktiką, užtikrinti proporcingumą bei padidinti ESG testavimo nepalankiausiomis sąlygomis veiksmingumą ir efektyvumą. Konsultacija vyksta iki rugsėjo 19 d.

Lietuvoje

Lietuva perkėlė „Stop-the-clock“ direktyvą

Į nacionalinę teisę **perkeltos „Stop-the-clock“ direktyvos nuostatos**. Direktyva yra vasario pabaigoje EK paskelbto Omnibus paketo dalis, numatanti dvejų metų tvarumo ataskaitų teikimo atidėjimą 2 ir 3 bangų įmonėms, t. y. didelėms įmonėms ir listinguojamoms MVĮ. Dėl šio sprendimo daugiau nei 200 Lietuvos įmonių nebeprivalės įtraukti tvarumo informacijos į savo vadovybės ataskaitas dar dvejus metus – tol, kol atliekami CSRD turinio pakeitimai.

LAR kviečia laikyti tvarumo atskaitomybės užtikrinimo egzaminą

Lietuvos auditorių rūmai (LAR) **skelbia kandidatų registraciją** į 2025 m. tvarumo atskaitomybės užtikrinimo egzaminą, kuris vyks spalio 20 d. Norintys dalyvauti turi iki rugsėjo 15 d. pateikti prašymą ir reikalingus dokumentus valstybine kalba.

Egzamino tvarką reglamentuoja LAR prezidiumo patvirtintas **aprašas** – jame nustatyta egzamino eiga, vertinimas bei pasiruošimo sąlygos.

Gynyba ir tvarumas

Lietuvos bankas ragina finansų įstaigas atsiskyti nepagrįstų draudimų finansuoti skaidriai ir etiškai veikiančias gynybos įmones. Anot buvusio valdybos nario Simono Krėpštos, nacionalinis saugumas yra neatsiejama tvarios plėtros dalis.

Lietuva, kartu su kitomis ES šalimis žengia aktyvius žingsnius didinant gynybos finansavimą, o Lietuvos bankas sieks, kad šis požiūris būtų integruotas ir į platesnę ES tvaraus finansavimo sistemą. Nepaisant to, kol nėra oficialios ES institucijų pozicijos, kaip suderinti ESG ir gynybos finansavimo klausimus, Lietuvoje bankai atsargiai žiūri į gynybos sektoriaus įmonių finansavimą ir neskuba paprastinti reikalavimų.

Lietuvos ŠESD kiekio prognozės

Aplinkos ministerija, kartu su Aplinkos apsaugos agentūra ir Valstybine miškų tarnyba pateikė Europos Komisijai **naujausią ataskaitą** su išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio Lietuvoje prognozėmis už 2025–2055 m. laikotarpį.

Lietuvai įgyvendinus planuojamą ŠESD mažinimo politiką ir priemones, 2030 m. išmetamų ŠESD kiekis iš sektorių, nepatenkančių į ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ES ATLP), turėtų sumažėti 21 % palyginus su 2005 m. lygiu. Šie Lietuvos išsikelti tikslai atitinka Klimato kaitos valdymo darbotvarkėje numatytus 2030 m. išmetamų ŠESD kiekio mažinimo įsipareigojimus. Vertinant atskirus sektorius, nuo išsikeltų ŠESD kiekio mažinimo tikslų labiausiai atsilieka transporto sektorius – jame turės būti įgyvendinamos papildomos priemonės, susijusios su alternatyvių degalų diegimu.

Naujos AAA švieslentės apie oro taršą

Aplinkos apsaugos agentūros (AAA) Aplinkos būklės analitikos centro specialistai parengė dvi naujas interaktyvias **švieslentes**, kuriose pateikiami duomenys apie žemės ūkio ir atliekų sektorių poveikį oro taršai. Įrankiai parengti nacionalinės į aplinkos orą išmetamų teršalų apskaitos duomenų pagrindu, juose analizuojami 2005–2023 m. duomenys.

Šios švieslentės papildė jau parengtas švieslentes apie transporto, energijos gamybos metu į aplinkos orą išmetami teršalų kiekius, taip pat – švieslentę apie į aplinkos orą išmetamų pagrindinių teršalų nacionalinio kiekio mažinimo progresą. Toliau planuojama parengti švieslentę su duomenimis apie pramonės į aplinkos orą išmetamus teršalus. Visos švieslentės bus reguliariai atnaujinamos ir papildomos naujausiais duomenimis.

Artėjantys renginiai

Rugpjūčio 29 d. 17:00 val., Vilnius

Diskusijų festivalis **BŪTENT!**

ILTE ir ŽFI erdvėje:

17:00 Pasitikėjimo krizė: kodėl tvarumas ne (be)įtikina?

18:30 Žalia gynyba: saugumas ir tvarumas eina išvien?

Rugsėjo 18 d. 09:00 val., Vilnius

INVESTING INTO GREENER FUTURE

This event brings together experts, stakeholders, and changemakers committed to building a more sustainable future through green investments and innovation.

Registration opens soon!

Kviečiame sekti mūsų veiklą
ŽFI svetainėje bei LinkedIn paskyroje!

Žaliųjų finansų instituto komanda

Jeigu turite klausimų: zfi@ilte.lt
arba:

**Audrius
Šilgalis**

Instituto vadovas
Tel. +370 612 393 18
audrius.silgalis@zfi.lt

**Nora Marija
Laurinaitytė**

Žaliųjų finansų ekspertė
Tel. +370 612 752 08
nora.laurinaityte@zfi.lt

**Ingrida
Lašinskienė**

Žaliųjų finansų ekspertė
Tel. +370 612 461 29
ingrida.lasinskiene@zfi.lt

**Inga
Veževičienė**

Žaliųjų finansų analitikė
Tel. +370 699 484 16
inga.vezeviciene@zfi.lt

**Danutė
Matelytė**

Žaliųjų finansų analitikė
Tel. +370 684 953 60
danute.matelyte@zfi.lt

**Ieva
Motiejūnaitė**

Žaliųjų finansų analitikė
Tel. +370 602 003 13
ieva.motiejunaite@zfi.lt

**Justina
Vyšniauskaitė**

Žaliųjų finansų duomenų analitikė
Tel. +370 691 114 16
justina.vysniauskaite@ilte.lt

Nacionalinis plėtros bankas ILTE

Ukmergės g. 124, LT-08100 Vilnius
zfi@ilte.lt

Juridinio asmens kodas: 110084026
Juridinių asmenų registras,
tvarkomas VĮ Registrų centro,
esančio Lvivo g. 25, Vilnius

Finansuoja
Europos Sąjunga
NextGenerationEU

NAUJOS KARTOS
LIETUVA